

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (nionde avdelningen)

den 22 oktober 2020*

”Överklagande – Konkurrens – Konkurrensbegränsande samverkan – Marknaden för livsmedelsförpackningar för detaljhandeln – Beslut i vilket en överträdelse av artikel 101 FEUF konstateras – Förordning (EG) nr 1/2003 Artikel 23 – Artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna – Den grundläggande rätten till en rättvis rättegång – Principen om parternas likställdhet i processen – Rätten ’till konfrontation’ – Hörande av vittnen – Motivering – En enda fortlöpande överenskommelse – Övre gräns för böterna”

I mål C-702/19 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 20 september 2019,

Silver Plastics GmbH & Co. KG, Troisdorf (Tyskland), företrätt av M. Wirtz, Rechtsanwalt och S. Möller, Rechtsanwältin,

Johannes Reifenhäuser Holding GmbH & Co. KG, Troisdorf, företrätt av C. Karbaum, Rechtsanwalt,
klagande,

i vilket den andra parten är:

Europeiska kommissionen, företrädd av G. Meessen, I. Zaloguín och L. Wildpanner, samtliga i egenskap av ombud,

svarande i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (nionde avdelningen),

sammansatt av ordföranden på fjärde avdelningen M. Vilaras (referent), tillika tillförordnad ordförande på nionde avdelningen, samt domarna D. Šváby och S. Rodin,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande

* Rättegångsspråk: tyska.

följande

Dom

- 1 Silver Plastics GmbH & Co. KG och Johannes Reifenhäuser Holding GmbH & Co. KG har yrkat att domstolen ska upphäva den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 11 juli 2019 i målet Silver Plastics och Johannes Reifenhäuser mot kommissionen (T-582/15, ej publicerad, EU:T:2019:497) (nedan kallad den överklagade domen). Tribunalen ogillade genom den domen klagandenas talan, varigenom de i första hand hade yrkat att kommissionens beslut C(2015) 4336 final av den 24 juni 2015 om ett förfarande enligt artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet (AT.39563 – Livsmedelsförpackningar för detaljhandeln) (nedan kallat det omtvistade beslutet) delvis skulle ogiltigförklaras och i andra hand att det bötesbelopp som klagandena ålagts att betala genom nämnda beslut skulle sättas ned.

Tillämpliga bestämmelser

- 2 I artikel 23.2 och 23.3 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna [101 FEUF] och [102 FEUF] (EGT L 1, 2003, s. 1) föreskrivs följande:

”2. Kommissionen får genom beslut ålägga företag och företagssammanslutningar böter, om de uppsåtligen eller av oaktsamhet

a) överträder artikel [101 FEUF] eller artikel [102 FEUF], eller

...

För varje företag och företagssammanslutning som deltagit i överträdelsen får böterna inte överstiga 10 % av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.

...

3. När bötesbeloppet fastställs, skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått.”

Bakgrund till tvisten

- 3 Bakgrunden till tvisten beskrivs i punkterna 1–10 i den överklagade domen och kan, i den mån den är relevant i det aktuella förfarandet, sammanfattas enligt följande.
- 4 Den första klaganden, Silver Plastics, är ett bolag som tillverkar och levererar olika livsmedelsförpackningsprodukter och som till 99,75 procent ägdes av den andra klaganden, Johannes Reifenhäuser Holding, vid tidpunkten för de omständigheter som utgjorde bakgrunden till det omtvistade beslutet.
- 5 Det framgår av punkterna 2–6 i den överklagade domen att Europeiska kommissionen, till följd av en ansökan om förmånlig behandling som ingavs den 18 mars 2008 av det företag som utgörs av den koncern vars moderbolag är Linpac Group Ltd (nedan kallat Linpac), inledde ett förfarande enligt artikel 101 FEUF och artikel 53 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av den 2 maj 1992 (EGT L 1, 1994, s. 3), inom sektorn för livsmedelsförpackningar avsedda för detaljhandel, vilket ledde till det omtvistade beslutet.

- 6 Som tribunalen angav i punkterna 7 och 8 i den överklagade domen konstaterade kommissionen att de bolag som var verksamma inom den ovannämnda sektorn under olika perioder mellan åren 2000 och 2008 hade deltagit i en enda fortlöpande överträdelse som kan delas upp i fem separata överträdelser utifrån de geografiska områden som man levererade till, nämligen Italien, sydvästra Europa, nordvästra Europa, Central- och Östeuropa samt Frankrike (nedan kallad den aktuella överträdelser). De berörda produkterna utgjordes av askar av polystyren som användes för förpackning av livsmedel avsedda för detaljhandelsförsäljning och, vad gäller nordvästra Europa, askar av styvt material.
- 7 Såsom tribunalen erinrade om i punkt 10 i den överklagade domen angavs närmare bestämt följande i artikeldelen i det omtvistade beslutet:

”Artikel 1

...

3. Följande företag har åsidosatt artikel 101 [FEUF] och artikel 53 i [avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet] genom att under nämnda perioder delta i en enda, fortlöpande överträdelse som består av flera separata överträdelser avseende askar av styvt material av polystyren avsedda för sektorn för livsmedelsförpackningar för detaljhandelsförsäljning, och som omfattar [nordvästra Europa]:

...

d) Silver Plastics ... och [Johannes Reifenhäuser Holding], den 13 juni 2002–29 oktober 2007.

...

5. Följande företag har åsidosatt artikel 101 [FEUF] genom att under nämnda perioder delta i en enda, fortlöpande överträdelse som består av flera separata överträdelser avseende askar av polystyren avsedda för sektorn för livsmedelsförpackningar för detaljhandelsförsäljning, och som omfattar Frankrike:

...

e) Silver Plastics ... och [Johannes Reifenhäuser Holding], den 29 juni 2005–5 oktober 2005.

Artikel 2

...

3. Följande böter åläggs för den överträdelse som avses i artikel 1.3:

...

e) Silver Plastics ... och [Johannes Reifenhäuser Holding], åläggs att med gemensamt och solidariskt betalningsansvar erlägga: ... 20 317 000 [euro].

...

5. Följande böter åläggs för den överträdelse som avses i artikel 1.5:

...

e) Silver Plastics ... och [Johannes Reifenhäuser Holding], åläggs att med gemensamt och solidariskt betalningsansvar erlägga: ... 893 000 [euro];

...”

Förfarandet vid tribunalen och den överklagade domen

- 8 Genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 11 september 2015 väckte klagandena talan om, i första hand, delvis ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet och, i andra hand, nedsättning av de böter som ålagts dem genom beslutet. Genom den överklagade domen ogillades denna talan.
- 9 Genom den första delen av klagandenas första grund hade klagandena i huvudsak gjort gällande att kommissionen inte hade lagt fram något bevis som var tillförlitligt och tillräckligt för att styrka det förelåg ett avtal eller ett samordnat förfarande i nordvästra Europa. Vid prövningen av talan på denna delgrund undersökte tribunalen framför allt, i punkterna 44–66 i den överklagade domen, de argument som klagandena framställt för att bestrida att Silver Plastics deltagit i ett konkurrensbegränsande möte som ägt rum den 13 juni 2002. Efter denna undersökning gjorde tribunalen i punkt 67 i den överklagade domen bedömningen att ”även om fortsatt råder en viss tvetydighet vad gäller det exakta klockslaget då [ett annat möte som ägde rum samma dag och som inte var konkurrensbegränsande] började, föreligger det tillräcklig bevisning för att konkurrenter, däribland Silver Plastics, träffades i anslutning till [detta andra] möte för att diskutera prisstrategier”.
- 10 Efter att ha undersökt den andra delen av klagandenas första grund, enligt vilken det inte förelåg någon enda, fortlöpande överträdelse med avseende på marknaden för askar av polystyren och askar av styvt material i nordvästra Europa, konstaterade tribunalen i punkt 191 i den överklagade domen att kommissionen hade gjort en riktig bedömning när den fann att Silver Plastics hade deltagit i denna enda, fortlöpande överträdelse.
- 11 Vad gäller klagandenas tredje grund, avseende åsidosättande av principen om parternas likställdhet i processen och rätten ”till konfrontation”, prövade tribunalen, i punkterna 226–236 i den överklagade domen, klagandenas begäran om att tribunalen skulle höra fem vittnen och anordna korsförhör med ett av dessa vittnen. Såsom framgår av punkterna 232–234 i den överklagade domen fann tribunalen att det, med hänsyn till att klagandena hade ingett och använt skriftliga uttalanden från vittnena, som klagandena önskade skulle lämnas in, inte framgick av de argument som klagandena hade anfört till stöd för sin begäran, att dessa personers vittnesmål skulle kunna tillföra något mervärde i förhållande till den bevisning som redan förelåg i målet och som enligt punkt 235 i den överklagade domen var tillräckligt klaggörande. Tribunalen slog därför, i punkt 236 i den överklagade domen, fast att det varken var nödvändigt eller lämpligt att bifalla klagandenas begäran om hörande av vittnen.
- 12 I punkterna 255–279 i den överklagade domen prövade tribunalen klagandenas femte grund, enligt vilken kommissionen hade åsidosatt artikel 23.2 första och andra styckena i förordning nr 1/2003, jämförd med artikel 101.1 FEUF, genom att betrakta de två klagandena som en ekonomisk enhet.
- 13 I detta avseende konstaterade tribunalen inledningsvis, i punkterna 265 och 266 i den överklagade domen, att klagandena inte hade bestritt att Johannes Reifenhäuser Holding under perioden för den aktuella överträdelsen i nordvästra Europa, innehade 99,75 procent av kapitalet i Silver Plastics och att kommissionen därmed kunde utgå från en presumption för att den förstnämnda utövade ett sådant avgörande inflytande över den sistnämnda som erkänts i EU-domstolens praxis. Därefter undersökte tribunalen, i punkterna 267–279 i den överklagade domen, de olika argument som klagandena hade anfört och fann, i punkterna 280 och 281 i den domen, att klagandena inte hade lagt fram någon bevisning som kunde bryta denna presumption, varför överklagandet inte kunde vinna bifall såvitt avsåg den femte grunden.

- 14 Slutligen prövade tribunalen, i punkterna 287–314 i den överklagade domen, den sjätte grunden för klagandenas talan, i vilken de i huvudsak gjort gällande att artikel 23.2 andra stycket i förordning nr 1/2003 hade åsidosatts, därför att kommissionen, vid fastställandet av den omsättning som låg till grund för beräkningen av den övre gräns på 10 procent som föreskrivs i den bestämmelsen, hade beaktat omsättningen hos bolaget Reifenhäuser GmbH & Co. KG Maschinenfabrik (nedan kallat Maschinenfabrik), trots att Johannes Reifenhäuser Holding inte längre innehade några andelar av det företaget vid den tidpunkt då det omtvistade beslutet antogs.
- 15 Tribunalen fann bland annat, i punkterna 307–310 i den överklagade domen, att eftersom det omtvistade beslutet antogs den 24 juni 2015 gjorde kommissionen en riktig bedömning när den med avseende på Johannes Reifenhäuser Holding fastställde den övre gränsen för de böter som bolaget ålades genom det omtvistade beslutet på grundval av räkenskapsåret 2013/2014, vilket var det sista hela räkenskapsåret före antagandet av det omtvistade beslutet. Den omständigheten att Johannes Reifenhäuser Holdings överlåtelse av Maschinenfabrik registrerades i vederbörlig ordning den 28 maj 2015, med retroaktiv verkan från och med den 30 september 2014, kunde enligt tribunalen inte ha någon inverkan på Johannes Reifenhäuser Holdings omsättning under räkenskapsåret 2013/2014, vilket avslutades den 30 juni 2014. Efter att ha underkänt vissa andra argument som klagandena hade anfört, fann tribunalen i punkt 315 i den överklagade domen att talan inte kunde vinna bifall såvitt avsåg den sjätte grunden.

Parternas yrkanden i målet vid domstolen

- 16 Klagandena har yrkat att domstolen ska
- upphäva den överklagade domen och återförvisa målet till tribunalen,
  - i andra hand, upphäva den överklagade domen och ogiltigförklara det omtvistade beslutet i den del det avser Johannes Reifenhäuser Holding och sätta ned de böter som ålagts Silver Plastics till ett belopp som inte överstiger 10 procent av bolagets omsättning under det senaste avslutade räkenskapsåret,
  - i tredje hand, upphäva den överklagade domen och sätta ned det bötesbelopp som ålagts klagandena med solidariskt betalningsansvar till ett belopp som inte överstiger 10 procent av deras omsättning utan beaktande av Maschinenfabriks omsättning, och
  - förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.
- 17 Kommissionen har yrkat att domstolen ska ogilla överklagandet och förplikta klagandena att ersätta rättegångskostnaderna.

Prövning av överklagandet

- 18 Till stöd för sitt överklagande har klagandena åberopat sju grunder. Den första grunden avser åsidosättande av artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen), jämförd med artikel 47 andra stycket och artikel 48.2 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan), samt av omedelbarhetsprincipen. Den andra grunden avser åsidosättande av ”rätten till konfrontation”, den tredje grunden åsidosättande av principen om parternas likställdhet i processen och den fjärde grunden åsidosättande av motiveringsskyldigheten. Genom den femte grunden har klagandena anfört att artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 har åsidosatts och genom den sjätte grunden att artikel 23.2 i förordning

nr 1/2003 har åsidosatts genom konstaterande att det föreligger en ekonomisk enhet. Klagandena har som sjunde grund gjort gällande att den ovannämnda bestämmelsen har åsidosatts vad gäller den övre gränsen för de böter som klagandena har påförts med solidariskt betalningsansvar.

Den första grunden: åsidosättande av artikel 6 i Europakonventionen, jämförd med artikel 47 andra stycket och artikel 48.2 i stadgan, samt av omedelbarhetsprincipen

Parternas argument

- 19 Klagandena har gjort gällande att de processrättsliga skyddsregler och de rättigheter till försvar som föreskrivs i artikel 6.1 och 6.3 i Europakonventionen, såsom dessa har tolkats i praxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, samt i artikel 47 andra stycket och artikel 48.2 i stadgan, ska iakttas i förfaranden vid unionsdomstolen, inbegripet förfaranden som rör konkurrensbegränsande samverkan, då sådana förfaranden är av straffrättslig karaktär.
- 20 Eftersom tribunalen nöjde sig med att beakta de protokoll i vilka det redogörs för vad W. uppgett till Silver Plastics advokater, och inte kallade W. personligen för att höra honom som vittne, anser klagandena att tribunalen åsidosatte den princip om en rättvis rättegång som garanteras i artikel 6 i Europakonventionen och i artikel 47 andra stycket och artikel 48.2 i stadgan, samt åsidosatte omedelbarhetsprincipen i fråga om bevisupptagning.
- 21 Enligt klagandena – som i detta avseende bland annat har åberopat dels den dom som meddelades av Europadomstolen den 16 juli 2019, Júlíus þór Sigurþórsson mot Island (CE:ECHR:2019:0716JUD003879717), dels EU-domstolens dom av den 29 juli 2019, Gambino och Hyka (C-38/18, EU:C:2019:628), och generaladvokaten Bots förslag till avgörande i det målet – innebär den rätt till ett rättvist förfarande som säkerställs genom artikel 6.1 i Europakonventionen att en domstol som prövar ett avgörande som rör en skuldfråga måste samla in behövliga vittnesmål genom att höra vittnet personligen och inte får grunda sig enbart på en skriftlig utsaga från vittnet.
- 22 Av detta följer enligt klagandena att tribunalen, i motsats till vad den själv fann i punkt 230 i den överklagade domen, inte kunde avgöra det anhängiga målet med giltig verkan utan att höra W. personligen. Dessutom anser klagandena att tribunalen, i motsats till vad som indikerades i punkt 229 i den överklagade domen, inte kan bedöma relevansen av ett sådant förhör om den inte genomför något sådant utan bara slår fast att ett förhör i vart fall inte skulle kunna ha någon inverkan på dess avgörande.
- 23 Kommissionen anser att den första grunden för överklagandet inte kan tas upp till sakprövning, eftersom den i själva verket innebär ett ifrågasättande av tribunalens bedömning av de faktiska omständigheterna, och att den i vart fall inte skulle kunna leda till bifall av överklagandet.

Domstolens bedömning

- 24 Det ska inledningsvis erinras om att även om, såsom framgår av artikel 6.3 FEU, de grundläggande rättigheterna enligt Europakonventionen ingår i unionsrätten såsom allmänna principer, och även om artikel 52.3 i stadgan föreskriver att de rättigheter i stadgan som motsvarar rättigheter i Europakonventionen ska ges samma innebörd och räckvidd som de som garanteras av konventionen, utgör denna konvention, så länge som inte unionen har anslutit sig till den, inte något rättsligt instrument som formellt införlivats med unionsrätten (dom av den 16 juli 2020, Facebook Ireland och Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, punkt 98 och där angiven rättspraxis).

- 25 EU-domstolen har även slagit fast att artikel 52.3 i stadgan, i den mån stadgan innehåller rättigheter som motsvarar de rättigheter som garanteras av Europakonventionen, syftar till att trygga den nödvändiga samstämmigheten mellan rättigheterna i stadgan och de motsvarande rättigheter som säkerställs genom Europakonventionen, "utan att detta inkräktar på unionsrättens och Europeiska unionens domstols autonomi" (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 mars 2018, Menci, C-524/15, EU:C:2018:197, punkt 23). Enligt förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna (EUT C 303, 2007, s. 17) motsvarar artikel 47 andra stycket i stadgan artikel 6.1 i Europakonventionen och är artikel 48 i stadgan densamma som artikel 6.2 och 6.3 i Europakonventionen. EU-domstolen måste därför säkerställa att dess tolkning av artikel 47 andra stycket och artikel 48 i stadgan garanterar en skyddsnivå som tar hänsyn till skyddsnivån enligt artikel 6 i Europakonventionen, såsom den tolkats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (se, analogt, dom av den 26 september 2018, Belastingdienst/Toeslagen, (Suspensiv verkan av överklagande), C-175/17, EU:C:2018:776, punkt 35 och där angiven rättspraxis).
- 26 Efter att ha erinrat om detta finner EU-domstolen att klagandenas första grund ska förstås så, att klagandena i huvudsak har velat göra gällande att tribunalen, genom att vägra att muntligen höra W. såsom vittne, har åsidosatt deras rätt till en rättvis rättegång enligt bland annat artikel 47 andra stycket och artikel 48.2 i stadgan.
- 27 Härav följer, i motsats till vad kommissionen har hävdad, att klagandena genom en sådan grund inte har ifrågasatt tribunalens bedömning av de faktiska omständigheterna utan i stället har kritiserat den för att ha gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning. Talan kan således prövas på den grunden.
- 28 Vad gäller prövningen av talan såvitt avser den första grunden i sak, ska det erinras om att det följer av EU-domstolens fasta praxis att tribunalen ensam är behörig att avgöra huruvida det föreligger ett eventuellt behov av att komplettera den information som den har tillgång till i anhängiggjorda mål (dom av den 24 september 2009, Erste Group Bank m.fl./kommissionen, C-125/07 P, C-133/07 P och C-137/07 P, EU:C:2009:576, punkt 319 och där angiven rättspraxis).
- 29 EU-domstolen har redan tidigare slagit fast att även om den som i sin ansökan, vid anhängiggörandet av ett mål, begär vittnesförhör exakt anger de omständigheter beträffande vilka vittnet eller vittnena bör höras och de skäl som motiverar ett förhör, så ankommer det på tribunalen att bedöma huruvida det är lämpligt att bifalla begäran med hänsyn till saken i målet och behovet av att höra dessa vittnen (dom av den 19 december 2013, Siemens m.fl./kommissionen, C-239/11 P, C-489/11 P och C-498/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:866, punkt 323 och där angiven rättspraxis).
- 30 Detta utrymme för skönsässig bedömning som tribunalen har är förenligt med den grundläggande rätten till en rättvis rättegång, särskilt bestämmelserna i artikel 47 andra stycket och artikel 48.2 i stadgan, jämförda med artikel 6.3 d i Europakonventionen. Det följer nämligen av domstolens praxis att den tilltalade genom sistnämnda bestämmelse inte ges någon absolut rätt att kräva att vittnen ska inställa sig vid en domstol och att det i princip ankommer på domstolen att avgöra huruvida det är nödvändigt eller lämpligt att kalla ett vittne. Artikel 6.3 i Europakonventionen innebär inte att samtliga vittnen ska kallas. Syftet är i stället att uppnå full likställdhet i processen parterna emellan och att det ska kunna säkerställas att den tilltalade i det angripna förfarandet, som helhet betraktat, har getts möjlighet att i lämplig och tillräcklig utsträckning bestrida de misstankar som riktats mot honom eller henne (dom av den 19 december 2013, Siemens m.fl./kommissionen, C-239/11 P, C-489/11 P och C-498/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:866, punkterna 324 och 325 och där angiven rättspraxis).
- 31 I förevarande fall konstaterar domstolen att tribunalen – efter en ingående prövning av ett antal bevis som klagandena haft alla möjligheter att bestrida – drog slutsatsen, i punkt 153 i den överklagade domen, att kommissionen i det omtvistade beslutet hade styrkt att Silver Plastics hade deltagit i konkurrensbegränsande avtal och samordnade förfaranden, samt, i punkt 191 i samma dom, att Silver Plastics hade deltagit i en enda, fortlöpande överträdelse inom nordvästra Europa.

- 32 Dessutom påpekade tribunalen, i punkterna 232 och 233 i den överklagade domen, att klagandena till tribunalen hade lämnat in uttalanden från flera personer, bland annat från W., som klagandena kunde åberopa till stöd för sina argument. Tribunalen tillade, i punkt 234 i den överklagade domen, att den motivering som klagandena hade anfört beträffande nyttan av dessa personers vittnesmål inte visade att det skulle tillföra något, utöver vad som framgick av den bevisning som redan förelåg i målet, om tribunalen hörde dessa personer som vittnen.
- 33 Tribunalen ansåg således, såsom framgår av punkt 236 i den överklagade domen, att det med hänsyn till föremålet för talan och handlingarna i målet varken var nödvändigt eller lämpligt att bifalla klagandenas begäran om hörande av vittnen. Tribunalen gjorde sig följaktligen inte skyldig till någon felaktig rättstillämpning genom att avslå denna begäran.
- 34 Denna bedömning påverkas inte av de lärdomar som kan dras av domen från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna av den 16 juli 2019, Júlíus Þór Sigurbórsson mot Island (CE:ECHR:2019:0716JUD003879717), som klagandena har åberopat. Såsom i huvudsak framgår av punkterna 39–44 i den domen berodde Europadomstolens bedömning, att artikel 6.1 i Europakonventionen hade åsidosatts, på de särskilda omständigheter som förelåg i det målet. Målet kännetecknades av att den tilltalade som frikänts i första instans därefter dömdes av en appellationsdomstol, varvid denna domstol sänkte bevisvärdet hos de muntliga vittnesmål som lagts fram vid förstainstansdomstolen, trots att en appellationsdomstol enligt den nationella rätten inte kunde göra en ny värdering av muntliga vittnesmål som lagts fram vid en sådan domstol utan att höra vittnena på nytt. Nämda omständigheter är emellertid inte på något sätt jämförbara med omständigheterna i det mål som avgjordes genom den överklagade domen.
- 35 Inte heller domen av den 29 juli 2019, Gambino och Hyka (C-38/18, EU:C:2019:628), som klagandena också har åberopat, föranleder någon annan bedömning.
- 36 Den domen avsåg tolkningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF (EUT L 315, 2012, s. 57). Domstolen slog där fast att artiklarna 16 och 18 i direktiv 2012/29 ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken ett brottsoffer som har hörts en första gång i första instans av en brottmålsdomstol i en viss sammansättning, om den sammansättningen senare ändras, i princip ska höras på nytt av domstolen i dess nya sammansättning, om en av parterna i förfarandet inte vill låta domstolen i dess nya sammansättning lägga protokollet från det första förhøret med brottsoffret till grund för avgörandet (dom av den 29 juli 2019, Gambino och Hyka, C-38/18, EU:C:2019:628, punkt 59).
- 37 Det är mot denna bakgrund som man ska läsa punkterna 42 och 43 i domen av den 29 juli 2019, Gambino och Hyka (C-38/18, EU:C:2019:628), enligt vilken de som har ansvaret för att avgöra om den tilltalade är skyldig eller inte i princip ska höra vittnen personligen och bedöma deras trovärdighet, eftersom en av de viktiga delarna av ett rättvist straffrättsligt förfarande är möjligheten för den tilltalade att konfronteras med vittnena inför den domstol som i slutändan avgör målet.
- 38 Det ska i detta hänseende erinras om att förfarandet vid tribunalen inte rörde ett ”straffrättsligt förfarande” i den mening som avses i direktiv 2012/29, utan en talan om ogiltigförklaring av ett förvaltningsbeslut genom vilket klagandena, två juridiska personer, påfördes böter för överträdelse av unionens konkurrensregler.
- 39 Oberoende av frågan huruvida klagandena under sådana omständigheter kunde likställas med en tilltalad i ett straffrättsligt förfarande, räcker det att påpeka att det i förevarande fall inte var fråga om ett nytt förhör med ett vittne som redan hade hörts av domstolen i en annan domande

sammansättning, utan från var huruvida tribunalen var skyldig att höra ett vittne som klagandena hade begärt skulle höras. Att det skulle föreligga någon sådan skyldighet kan inte härledas ur punkterna 42 och 43 i domen av den 29 juli 2019, Gambino och Hyka (C-38/18, EU:C:2019:628).

- 40 Slutligen kan domstolen inte heller godta klagandenas argument att tribunalen inte kunde bedöma hur tillförlitliga de uppgifter som W. lämnat var utan att höra vederbörande i egenskap av vittne.
- 41 Ett muntligt hörande är nämligen inte det enda sättet att bedöma tillförlitligheten av en persons uttalanden. En domstol kan för detta ändamål bland annat basera sig på annan bevisning som stöder uttalandena, eller tvärtom motsäger dem.
- 42 Det är just på grund av att vissa av W:s utsagor motsades av annan till tribunalen ingiven bevisning som tribunalen, i punkterna 74, 102 och 107 i den överklagade domen, slog fast att dessa uttalanden var föga, eller till och med inte alls, tillförlitliga.
- 43 Av det anförda följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den första grunden.

Den andra grunden: åsidosättande av rätten till konfrontation

Parternas argument

- 44 Klagandena har gjort gällande att tribunalen åsidosatte deras rätt till konfrontation enligt artikel 6.1 och 6.3 d i Europakonventionen genom att avslå deras begäran om att beredas möjlighet att själva förhöra W., som avlagt vittnesmål mot dem.
- 45 Klagandena har anført att det framgår av praxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna att om en domstol har använt sig av bevisning och har grundat sitt avgörande på denna bevisning, så innebär rätten till konfrontation att försvaret måste ges möjlighet att ta ställning till de slutsatser som domstolen dragit utifrån den bevisningen.
- 46 Klagandena har i detta avseende gjort gällande att W. var huvudkällan till Linpacs ansökan om förmånlig behandling och därmed utgjorde huvudvittnet mot klagandena i det förfarande som ledde till antagandet av det omtvistade beslutet och därefter till den överklagade domen. De anser att tribunalen i avgörande utsträckning grundade deras "fällande dom" på de uttalanden från W. som de återgavs i denna begäran, utan att klagandena getts någon möjlighet till konfrontation. De menar att tribunalen således begränsade deras rätt till en sådan konfrontation utan att det förelåg något legitimt skäl till denna begränsning.
- 47 Kommissionens tjänstemän hade nämligen samtalat med W., som vittnade mot klagandena, utan att låta klagandena delta vid detta förhör och utan att vare sig upprätta något mötesprotokoll eller underrätta klagandena om det. För att kompensera för denna obalans borde klagandena ha getts möjlighet att själva ställa frågor till W. under förfarandet vid kommissionen eller åtminstone vid tribunalen.
- 48 Kommissionen har bestritt dessa argument. Klagandenas argument att de inte getts möjlighet att själva ställa frågor till W. under det administrativa förfarandet kan enligt kommissionen inte tas upp till sakprövning, eftersom det inte avser den överklagade domen. Kommissionen har hävdats att samtliga av de argument som klagandena har anført inom ramen för den andra grunden i vart fall sak underkänns i sak.

Domstolens bedömning

- 49 Genom den andra grunden har klagandena gjort gällande att tribunalen enligt artikel 47 andra stycket och artikel 48.2 i stadgan, jämförda med artikel 6 i Europakonventionen, var skyldig att bevilja deras begäran om att höra W. som vittne för att klagandena skulle ges möjlighet att själva ställa frågor till honom. Som motivering har de anfört att W. utgjorde huvudvittnet mot dem i det förfarande som inletts mot dem och att han hade förhörts av kommissionen utan att deras företrädare getts möjlighet att delta vid förhöret.
- 50 Det är således endast i förbigående som klagandena har nämnt kommissionens förhör med W., vilket innebär att kommissionens påstående att ett sådant argument inte kan tas upp till sakprövning när det åberopats i ett överklagande, ska underkännas.
- 51 När det gäller prövningen i sak av denna grund ska det påpekas att klagandena har kritiserat tribunalen för att just inte ha hört W. som vittne, vilket innebär att denne logiskt sett inte kan betecknas som ett "vittne mot klagandena" vid tribunalen.
- 52 Det framgår inte heller av den överklagade domen att tribunalen beaktade något skriftligt uttalande från W. som ingetts av kommissionen. De enda skriftliga uttalanden från W. som tribunalen beaktade var, såsom framgår av punkterna 34–39 i den överklagade domen, de som ingetts av klagandena själva.
- 53 Det framgår visserligen av punkt 36 i den överklagade domen att W. var en av de informationskällor som Linpac, hans före detta arbetsgivare, använt sig av för att lämna de uppgifter till stöd för ansökan om förmånlig behandling som kommissionen bland annat baserade sig på när den antog det omtvistade beslutet. Faktum kvarstår dock att företaget har lämnat dessa uppgifter på eget ansvar och med kännedom om vilka negativa följder det kan få om de uppgifter som läggs fram inte är korrekta (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 december 2013, Siemens m.fl./kommissionen, C-239/11 P, C-489/11 P och C-498/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:866, punkt 138). Den omständigheten att W. utgjort en av Linpacs informationskällor, eller till och med varit dess huvudsakliga informationskälla, räcker således inte för att kvalificera honom som ett "vittne mot klagandena".
- 54 Klagandena kan inte heller vinna framgång med argumentet att tribunalen var skyldig att kalla W. som vittne så att klagandena fick möjlighet att själva ställa frågor till honom, eftersom kommissionen hade hört W. innan den antog det omtvistade beslutet, utan att klagandenas företrädare närvarat. Klagandena kunde nämligen själva kontakta W. för att erhålla ett uttalande från honom, vilket de för övrigt också gjorde. De skriftliga uttalanden som de erhållit på detta sätt gavs därefter in till tribunalen som beaktade dessa.
- 55 Av detta följer att de argument som anförts till stöd för den andra grunden inte kan visa att tribunalen, trots dess exklusiva behörighet att göra en skönsmässig bedömning i detta avseende, som det erinrats om ovan i punkterna 28–30, saknade befogenhet att med giltig verkan vägra att höra W. som vittne. Av detta följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den andra grunden.

Den tredje grunden: åsidosättande av principen om parternas likställdhet i processen

Parternas argument

- 56 Klagandena har gjort gällande att tribunalen åsidosatte principen om parternas likställdhet i processen, vilken utgör en del av rätten till en rättvis rättegång i den mening som avses i artikel 6.1 och 6.3 d i Europakonventionen. Denna princip innebär, enligt klagandena, att tribunalen borde ha beslutat att W. skulle höras personligen, liksom även de övriga vittnen som klagandena hade begärt förhör av.

- 57 Klagandena har erinrat om att de hade angett namnen på de vittnen som de ville att tribunalen skulle höra samt de faktiska omständigheter som de avsåg att styrka genom dessa vittnesmål. Klagandena anser att tribunalen avlog deras begäran om hörande av vittnen baserat på en motivering som inte uppfyllde kraven i rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, vilka bland annat anges i punkt 164 i domen av den 18 december 2018, Murtazaliyeva mot Ryssland (CE:ECHR:2018:1218JUD003665805).
- 58 Kommissionen anser att överklagandet inte kan vinna bifall på den tredje grunden.

Domstolens bedömning

- 59 När det för det första gäller klagandenas påstående att principen om parternas likställdhet i processen har åsidosatts, är det tillräckligt att påpeka att eftersom tribunalen inte hörde de vittnen som kommissionen hade föreslagit, kan den inte kritiseras för att ha åsidosatt denna princip genom att likaså ha beslutat att inte höra de vittnen som klagandena hade föreslagit.
- 60 För det andra har klagandena kritiserat tribunalen för att i huvudsak ha åsidosatt motiveringsskyldigheten genom att avslå deras begäran om hörande av vittnen. Det ska i detta avseende påpekas att tribunalen, i punkterna 232–235 i den överklagade domen, på ett tillfredsställande sätt redogjorde för skälen till att den ansåg att det varken var nödvändigt eller lämpligt att bifalla klagandenas begäran om hörande av vittnen. Tribunalen fullgjorde därigenom skyldigheten att motivera sina domar.
- 61 Den dom som Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna meddelade den 18 december 2018 i målet Murtazaliyeva mot Ryssland (CE:ECHR:2018:1218JUD003665805) påverkar inte ovanstående bedömning. Visserligen påpekade den domstolen i punkt 164 i den domen att domstolar som prövar en begäran om hörande av vittnen måste föra ett resonemang som bemöter de skäl som anförts till stöd för denna begäran, det vill säga att domstolarnas resonemang måste vara lika utförligt och detaljerat som dessa skäl. Dock tillade Europadomstolen, i punkt 165 i nämnda dom, att eftersom Europakonventionen inte innebär någon skyldighet att kalla eller förhöra samtliga vittnen som kan vittna till fördel för den tilltalade, så kan de nationella domstolarna inte förväntas ge ett detaljerat svar på varenda begäran som framställs av försvaret i detta avseende, även om de måste lämna en tillfredsställande motivering till sina beslut.
- 62 I förevarande fall konstaterar EU-domstolen att tribunalen beaktade de skäl som klagandena hade anfört till stöd för sin begäran om hörande av vittnen, vilka den sammanfattade i punkterna 221–225 i den överklagade domen och besvarade i punkterna 232–235 i den överklagade domen, på ett sätt som inte kan betraktas som otillfredsställande.
- 63 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den tredje grunden.

Den fjärde grunden: åsidosättande av motiveringsskyldigheten

Parternas argument

- 64 Klagandena har gjort gällande att tribunalen har åsidosatt skyldigheten att motivera sina avgöranden. För det första har de anfört att det är omöjligt att förstå vilka indicier tribunalen grundade sig på när den i punkt 67 i den överklagade domen fann att Silver Plastics hade deltagit i det påstådda konkurrensbegränsande mötet den 13 juni 2002. Enligt klagandena förklarade tribunalen inte vid något tillfälle på vilket sätt de handskrivna anteckningar som avses i punkt 54 i den överklagade domen skulle kunna visa att det skett en överträdelse av unionens konkurrensrätt. Vidare anser klagandena att tribunalen i punkt 63 i den överklagade domen enbart inriktade sig på att visa varför

klagandenas argument inte nödvändigtvis styrkte att ett annat möte, som inte var konkurrensbegränsande och som med medverkan av Silver Plastics företrädare hölls samma dag, inleddes kl. 9.00 och att företagets företrädare således inte kunde ha deltagit i det konkurrensbegränsande mötet, som ägde rum vid samma klockslag. Skälen till varför tribunalen ansåg att det möte som inte var konkurrensbegränsande hade inletts senare förblir enligt klagandena däremot oklara. Klagandena har understrukt att de inte ifrågasätter tribunalens bevisvärdering, men de har kritiserat den omständigheten att tribunalen inte har lagt fram något säkert stöd för sina antaganden.

- 65 För det andra har klagandena anfört att tribunalen har nöjt sig med att upprepade gånger i den överklagade domen ange att W:s skriftliga förklaringar inte var tillförlitliga utan att lämna någon motivering till detta.
- 66 Kommissionen anser att den fjärde grunden för överklagandet delvis inte kan tas upp till prövning, eftersom den i själva verket innebär ett ifrågasättande av tribunalens bevisvärdering, och att den i vart fall inte skulle kunna leda till bifall av överklagandet.

Domstolens bedömning

- 67 Precis som klagandena själva har understrukt syftar den fjärde grunden för överklagandet till att få domstolen att pröva huruvida tribunalen har fullgjort skyldigheten att motivera sina domar, och den syftar inte till att utverka en ny bedömning av de faktiska omständigheterna, för vilket domstolen saknar behörighet i ett mål om överklagande. Kommissionens argument att denna grund delvis inte kan tas upp till sakprövning kan således inte godtas.
- 68 Vad för det första gäller klagandenas argument avseende punkt 67 i den överklagade domen, ska det framhållas att tribunalen där konstaterade att olika företag som var konkurrenter på den berörda marknaden, varibland Silver Plastics, träffades den 13 juni 2002 för att diskutera prisstrategier i anslutning till ett möte som hölls samma dag och som inte var konkurrensbegränsande.
- 69 Klagandena hade vid tribunalen i huvudsak hävdatt att det icke-konkurrensbegränsande mötet och mötet angående priserna hölls samtidigt, vilket innebar att Silver Plastics företrädare, som hade deltagit i det första mötet, inte kunde ha deltagit även i det andra mötet.
- 70 I punkterna 47–66 i den överklagade domen redogjorde tribunalen på ett uttömmande sätt för alla omständigheter som den ansåg visade att Silver Plastics företrädare hade deltagit i det konkurrensbegränsande mötet angående priserna. I motsats till vad klagandena har påstått var det inte på något sätt nödvändigt för tribunalen att härvid fastställa det exakta klockslaget för när det icke-konkurrensbegränsande mötet inleddes. Tribunalen åsidosatte inte sin motiveringsskyldighet när den, i punkt 67 i den överklagade domen, slog fast att det förelåg tvetydiga uppgifter vad gäller det klockslag då det sistnämnda mötet inleddes.
- 71 När det gäller de handskrivna anteckningar som nämndes i punkt 54 i den överklagade domen framgår det, i motsats till vad klagandena har påstått, tydligt av punkt 56 i den domen att dessa avsåg de priser som tillämpades av olika konkurrerande företag, däribland Silver Plastics, och att de således visade att det skett en överträdelse av unionens konkurrensrätt.
- 72 I motsats till vad klagandena har hävdatt i sin ansökan, framgår det således inte av punkterna 54, 63 och 67 i den överklagade domen att tribunalen åsidosatte motiveringsskyldigheten.
- 73 För det andra har klagandena kritiserat tribunalen för att inte ha motiverat sitt påstående att de uttalanden från W. som klaganden hade ingett till tribunalen inte var tillförlitliga.

- 74 Det ska i detta avseende framhållas att tribunalen, i motsats till vad klagandena har antytt, inte gjorde någon bedömning av tillförlitligheten av W:s uttalanden som helhet betraktade.
- 75 Såsom redan har påpekats ovan i punkt 42, gjorde tribunalen i flera punkter i den överklagade domen bedömningen att det bara var vissa av W:s påståenden (i förklaringarna från W. som klagandena hade ingett till tribunalen) som brast i, eller helt saknade, tillförlitlighet, därför att de motsades av annan bevisning som tribunalen hade nämnt.
- 76 Tribunalen kan således inte anses ha åsidosatt sin motiveringsskyldighet när det gäller frågan huruvida W:s påståenden som helhet betraktade var tillförlitliga eller inte.
- 77 Överklagandet kan således inte vinna bifall såvitt avser den fjärde grunden.

Femte grunden: åsidosättande av artikel 23.3 i förordning nr 1/2003

Parternas argument

- 78 Klagandena har gjort gällande att tribunalen åsidosatte artikel 101 FEUF och artikel 23.3 i förordning nr 1/2003 när den slog fast att den aktuella överträdelsen i nordvästra Europa, som avsågs i det omtvistade beslutet, utgjorde en enda fortlöpande överträdelse som avsåg marknaden för askar av styvt material, som bland annat gällde perioden 13 juni 2002–24 augusti 2004. Tribunalen visade enligt klagandena inte att det under denna period förelåg en samlad plan på den berörda marknaden som över tid tog sig uttryck i enskilda överträdelser som kunde kopplas till varandra. Klagandena har anfört att tribunalen tvärtom själv, i punkt 177 i den överklagade domen, medgav att ett möte avseende nämnda marknad hölls för första gången den 24 augusti 2004.
- 79 Det fel som tribunalen gjort sig skyldig till påverkade det bötesbelopp som klagandena ålagts att betala, i den mån böterna fastställdes utifrån ett utgångsbelopp som var baserat på omsättningen från räkenskapsåret 2006 som bland annat hade genererats genom försäljningen av askar av styvt material. Detta belopp multiplicerades därefter med antalet år som överträdelsen i fråga pågick, vilket fick till följd att omsättningen från försäljning av askar av styvt material för perioden före september 2004, inkluderades i beräkningen av böterna.
- 80 Kommissionen har bestritt klagandenas argument och anser att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den femte grunden.

Domstolens bedömning

- 81 EU-domstolen erinrar om att begreppet ”en enda, fortlöpande överträdelse”, såsom det har erkänts i domstolens praxis, förutsätter att det finns en ”samlad plan” i vilken flera olika handlanden ingår på grund av att de har ett identiskt syfte som snedvrider konkurrensen på den inre marknaden, och detta gäller oberoende av om en eller flera av dessa handlanden även i sig och helt isolerat skulle kunna utgöra en överträdelse av artikel 101 FEUF (dom av den 26 januari 2017, Villeroy & Boch/kommissionen, C-644/13 P, EU:C:2017:59, punkt 47 och där angiven rättspraxis).
- 82 Det framgår av denna rättspraxis att det för att ett företag ska anses ha deltagit i en enda, fortlöpande överträdelse inte krävs att det har deltagit direkt i samtliga de konkurrensbegränsande beteenden som överträdelsen utgörs av, och att det inte heller krävs att samtliga företag som deltar i en enda, fortlöpande överträdelse är verksamma på samma marknad (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 januari 2017, Villeroy & Boch/kommissionen, C-644/13 P, EU:C:2017:59, punkterna 49 och 51 och där angiven rättspraxis).

- 83 I förevarande fall framgår det av punkt 177 i den överklagade domen att tribunalen, inom ramen för sin självständiga bedömning av de faktiska omständigheterna, konstaterade att den aktuella överträdelsen i nordvästra Europa, i vilken klagandena deltog, rörde såväl askar av polystyren som askar av styvt material. Tribunalen fann av dessa skäl att det förelåg en ”samlad plan” som omfattade såväl den ena som den andra av dessa produkter.
- 84 Mot bakgrund av detta finner EU-domstolen att tribunalen inte gjorde sig skyldig till någon felaktig rättstillämpning när den fastställde det som konstaterats i motiveringen till det omtvistade beslutet, nämligen att klagandena hade deltagit i en enda, fortlöpande överträdelse i nordvästra Europa avseende askar av polystyren och askar av styvt material under perioden 13 juni 2002–29 oktober 2007.
- 85 Även om det antas att det första mötet som avsåg marknaden för askar av styvt material inte ägde rum förrän den 24 augusti 2004, såsom klagandena har påstått, saknar denna omständighet nämligen relevans när det gäller deras deltagande i en enda, fortlöpande överträdelse avseende såväl askar av polystyren som askar av styvt material, eftersom genomförandet av den ”samlade planen” i den mening som avses i den rättspraxis från domstolen som det hänvisas till ovan i punkt 81, i vilken även handlingarna avseende askar av styvt material ingick, inleddes den 13 juni 2002, precis som tribunalen konstaterade.
- 86 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den femte grunden.

Den sjätte grunden: åsidosättande av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 vad gäller konstaterandet att det föreligger en ekonomisk enhet

Parternas argument

- 87 Klagandena har gjort gällande att tribunalen åsidosatte artikel 23.2 första och andra meningarna i förordning nr 1/2003, jämförd med artikel 101.1 FEUF, genom att grunda sitt resonemang på antagandet att klagandena utgjorde en ekonomisk enhet, utan att ta hänsyn till de faktiska omständigheter och den bevisning som klagandena hade lagt fram och som kunde läggas till grund för att bryta denna presumtion, vilken grundade sig på den omständigheten att Johannes Reifenhäuser Holding innehade nästan samtliga aktier i Silver Plastics. Det framgår emellertid av flera omständigheter som åberopats vid tribunalen att Johannes Reifenhäuser Holding aldrig har presenterat sig själv för tredje man såsom ägare av Silver Plastics. Johannes Reifenhäuser Holding utgör inte något mer än ett administrativt skal som borde ha lämnats utan avseende vid fastställandet av huruvida det förelåg en ekonomisk enhet eller ej. I motsats till vad som anges i punkt 269 i den överklagade domen utgör dess mycket allmänna verksamhetsföremål inte hinder för en sådan slutsats.
- 88 Kommissionen har bestritt klagandenas argument.

Domstolens bedömning

- 89 Domstolen erinrar om att tribunalen, i punkt 265 i den överklagade domen, påpekade att Johannes Reifenhäuser Holding under den period då den aktuella överträdelsen pågick var ägare till nästan hela (99,75 procent) Silver Plastics.
- 90 Tribunalen fann således i punkt 266 i den överklagade domen att kommissionen kunde grunda sig på presumtionen att det, i det särskilda fallet då ett moderbolag direkt eller indirekt, helt eller nästan helt äger ett dotterbolag som har gjort sig skyldigt till en överträdelse av unionens konkurrensregler, föreligger en motbevisbar presumtion för att moderbolaget faktiskt utövar ett avgörande inflytande på

dotterbolaget (se, för ett liknande resonemang, dom av den 25 oktober 1983, AEG-Telefunken/kommissionen, 107/82, EU:C:1983:293, punkt 50, och dom av den 16 juni 2016, Evonik Degussa och AlzChem/kommissionen, C-155/14 P, EU:C:2016:446, punkt 28).

- 91 Efter att i punkterna 267–279 i den överklagade domen ha prövat de argument och den bevisning som klagandena hade åberopat, fann tribunalen, i punkt 280 i den överklagade domen, att dessa argument inte räckte för att bryta den presumtion som nämns i föregående punkt.
- 92 De argument som klagandena har anfört till stöd för den nu aktuella grunden innebär i huvudsak en upprepning av de argument som de anförde redan vid tribunalen för att visa att Johannes Reifenhäuser Holding inte utövade något avgörande inflytande över Silver Plastics, och de har inte preciserat på vilket sätt de anser att tribunalen gjort en felaktig bedömning på denna punkt.
- 93 Av domstolens fasta praxis framgår att det i ett överklagande klart ska anges på vilka punkter det överklagade avgörandet ifrågasätts samt de rättsliga grunder som specifikt åberopas till stöd för yrkandet om upphävande. Detta krav uppfylls inte av ett överklagande som endast innehåller en upprepning eller återgivning av de grunder och argument som anfördes vid tribunalen, utan någon rättslig argumentation som specifikt syftar till att påvisa i vilken del det överklagade avgörandet är behäftat med felaktig rättstillämpning (beslut av den 4 juli 2012, Région Nord-Pas-de-Calais/kommissionen, C-389/11 P, ej publicerat, EU:C:2012:408, punkt 25 och där angiven rättspraxis).
- 94 Den sjätte grunden kan följaktligen inte prövas.

Den sjunde grunden: åsidosättande av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 vad gäller den övre gränsen för böterna

Parternas argument

- 95 Klagandena har hävdad att tribunalen åsidosatte artikel 23.2 andra stycket i förordning nr 1/2003 när den vid beräkningen av de böter som klagandena ålades med solidariskt betalningsansvar felaktigt inkluderade omsättningen från den verksamhet som senare överfördes till Maschinenfabrik, vilket ledde till att den övre gräns som föreskrivs i denna bestämmelse, som ligger på 10 procent av omsättningen för vart och ett av de företag som berörs av överträdelsen, överskreds. Klagandena har anfört att tribunalen åsidosatte domstolens praxis avseende tillämpningen av nämnda bestämmelse, eftersom den i punkt 311 i den överklagade domen slog fast att överträdelseperioden var det enda relevanta kriteriet för att fastställa den omsättning som skulle beaktas vid beräkningen av den övre gränsen för böterna. Klagandena har hävdad att fastställandet av denna omsättning ska ske genom att man väljer ut ett lämpligt räkenskapsår, med hänsyn till den ekonomiska verksamheten under överträdelseperioden, och därefter, som korrigerande, beaktar det berörda företagets betalningsförmåga vid tidpunkten för antagandet av beslutet att ålägga böter. De har tillagt att deras betalningsförmåga i förevarande fall hade minskat avsevärt vid tidpunkten för antagandet av det omtvistade beslutet, vilket kommissionen hade kännedom om.
- 96 Kommissionen har bestritt klagandenas argument och anser att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den sjunde grunden.

Domstolens bedömning

- 97 Det anges i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 att, för varje företag och företagssammanslutning som har deltagit i en överträdelse av artikel 101 eller 102 FEUF, får de böter som åläggs inte överstiga 10 procent av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.

- 98 I punkt 307 i den överklagade domen konstaterade tribunalen att det omtvistade beslutet antogs den 24 juni 2015. Eftersom Johannes Reifenhäuser Holdings räkenskapsår löpte ut den 30 juni varje år fann tribunalen att ”föregående räkenskapsår”, i den mening som avses i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003, i klagandenas fall var räkenskapsåret 2013/2014, vilket upphörde den 30 juni 2014.
- 99 Det framgår av punkt 309 i den domen att det var först den 28 maj 2015, det vill säga efter utgången av räkenskapsåret 2013/2014, som uppdelningen mellan Johannes Reifenhäuser Holding och vad som senare skulle bli Maschinenfabrik registrerades i vederbörlig ordning. Precis som tribunalen slog fast i samma punkt i nämnda dom saknade den omständigheten att överlåtelsen hade retroaktiv verkan från och med den 30 september 2014 betydelse, eftersom även detta datum inföll efter den 30 juni 2014.
- 100 Mot bakgrund av dessa omständigheter, vilka inte har bestritts av klagandena, gjorde tribunalen en korrekt tillämpning av artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 när den vid beräkningen av den övre gränsen för de böter som klagandena ålades beaktade Johannes Reifenhäuser Holdings omsättning under räkenskapsåret 2013/2014, inbegripet omsättningen från den verksamhet som, till följd av den uppdelning som registrerades den 28 maj 2015, kom att tillhöra Maschinenfabrik.
- 101 Klagandenas argument att deras betalningsförmåga hade reducerats avsevärt vid tidpunkten för antagandet av det omtvistade beslutet till följd av uppdelningen av Johannes Reifenhäuser Holding, som gav upphov till Maschinenfabrik, föranleder inte någon annan bedömning.
- 102 Det framgår visserligen av domstolens praxis att kommissionen vid fastställandet av ”föregående räkenskapsår” ska bedöma, i varje enskilt fall och med beaktande av sammanhanget och de mål som eftersträvas med det sanktionssystem som inrättas genom förordning 1/2003, den eftersträfvade inverkan på det berörda företaget, bland annat genom att utgå från en omsättning som återspeglar företagets faktiska ekonomiska situation under den tidsperiod då överträdelsen ägde rum. I situationer där det berörda företags omsättning inte ger någon meningsfull indikation på hur dess faktiska ekonomiska situation såg ut och vad som är en lämplig nivå för de böter som företaget ska åläggas, är kommissionen behörig att utgå från ett annat räkenskapsår för att på ett korrekt sätt kunna göra en uppskattning av företagets ekonomiska resurser och säkerställa att böterna har en tillräckligt avskräckande effekt och är proportionerliga (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 maj 2014, 1. garantovaná/kommissionen, C-90/13 P, ej publicerad, EU:C:2014:326, punkt 15–17 och där angiven rättspraxis).
- 103 De omständigheter som klagandena hade åberopat till stöd för den sjätte grunden vid tribunalen, det vill säga den uppdelning av Johannes Reifenhäuser Holding som gav upphov till Maschinenfabrik vid en tidpunkt långt efter den period under vilken överträdelsen i fråga ägde rum, gjorde emellertid inte på något sätt att det kunde ifrågasättas att Johannes Reifenhäuser Holdings omsättning under räkenskapsåret 2013/2014 kunde ge en meningsfull indikation på hur företagets faktiska ekonomiska situation såg ut under den period då överträdelsen ägde rum och vad som var en lämplig nivå för de böter som företaget skulle åläggas.
- 104 Tvärtom skulle effektiviteten hos de sanktioner som föreskrivs i förordning nr 1/2003 allvarligt äventyras om ett företag som överträtt unionens konkurrensregler kunde få till stånd en avsevärd sänkning av den övre bötesgränsen, som inte i något fall får överskridas, genom att några dagar före antagandet av beslutet om påförande av böter överlåta en gren av sin verksamhet till tredje man.
- 105 Tribunalen gjorde sig således inte skyldig till någon felaktig rättstillämpning när den vid beräkningen av den övre gränsen för de böter som klagandena ålades med solidariskt betalningsansvar beaktade Johannes Reifenhäuser Holdings omsättning under räkenskapsåret 2013/2014.
- 106 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den sjunde grunden.
- 107 Följaktligen ska överklagandet ogillas i sin helhet.

Rättegångskostnader

- 108 Enligt artikel 184.2 i domstolens rättegångsregler ska domstolen besluta om rättegångskostnaderna när ett överklagande avvisas eller ogillas.
- 109 Enligt artikel 138.1 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 184.1 ska tillämpas i mål om överklagande, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna om detta har yrkats.
- 110 Kommissionen har yrkat att klagandena ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom klagandena har tappat målet ska kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (nionde avdelningen) följande:

- 1) **Överklagandet ogillas.**
- 2) **Silver Plastics GmbH & Co. KG och Johannes Reifenhäuser Holding GmbH & Co. KG ska bära sina rättegångskostnader och ersätta Europeiska kommissionens rättegångskostnader.**

Underskrifter